

'Een eerbetoon aan mijn ouders'

De moeder van de Haarlemse Mirjam Vrees hield vanaf mei 1941 dagboeken bij waarin ze haar leven tijdens de Tweede Wereldoorlog beschreef. Haar beide ouders namen deel aan het verzet. Mirjam maakt een boek van deze dagboeken en andere memorabilia uit die tijd. "Een tastbare herinnering. Ik ben ontzettend trots op het verzet van mijn ouders tegen de Duitsers."

De dagboeken van Netty Mulder-Offers omvatten achthonderd pagina's met knipsels, pamfletten en handgeschreven teksten. Ze beschrijft daarin haar dagelijks leven, haar deelname aan de spoorwegstaking van 1944 en de gebeurtenissen bij de Binnenlandse Strijdkrachten waar ze onderdeel van uitmaakte. Netty en Herman Mulder Jr. leerden elkaar kennen vlak na de oorlog, werden verliefd en trouwden in 1948. Na het overlijden van haar moeder in 2006 vond Mirjam tijdens het opruimen van de woning een oranje platenkoffertje met daarin dagboeken en oorlogsdocumentatie. →

‘Er is vijf jaar van het leven van mijn ouders afgenomen’

melk bij boer Vink aan het Vinkenpad in Halfweg. Ik wist te achterhalen dat deze boer zeer getraumatiseerd was geraakt in de oorlog. Hij was getuige van een vergisbombardeement door de geallieerden op treinen bij Halfweg. Vink had als eerste hulpverlening verleend, de doden lagen bij hem in de schuur. Zo'n dramatisch verhaal achter die korte mededeling van mijn vader.”

Herman zat diep in het verzet, volgens Mirjam. Ze denkt dat hij daardoor zo kernachtig was in zijn agenda. “Als de Duitsers ook maar iets verdachts hadden gevonden was hij de pineut geweest. Mijn vader had wapens in huis, hij was wapeninstructeur.” Afgelopen augustus was Mirjam in het Nationaal Archief om documenten over Herman op te vragen. Daar zaten getuigschriften bij van mensen uit het verzet. “In de zeventiger jaren meldde mijn vader zich bij Stichting 1940-1945, wat leidde tot buitengewoon pensioen. Om dat te ontvangen waren getuigenverklaringen nodig van zijn verzetsdaden. Ik ben geschrokken van wat hij allemaal gedaan heeft. Hij zette onder meer een verzetsgroep op. Mijn vader is geboren met een hoge rug, een bochel. Hij was een groot man in het verzet, maar niet fysiek. Overdag ging hij op verkenning. Wie lette er nou op een man met een bochel. 's Avonds kwamen dan andere verzetsmensen in actie.”

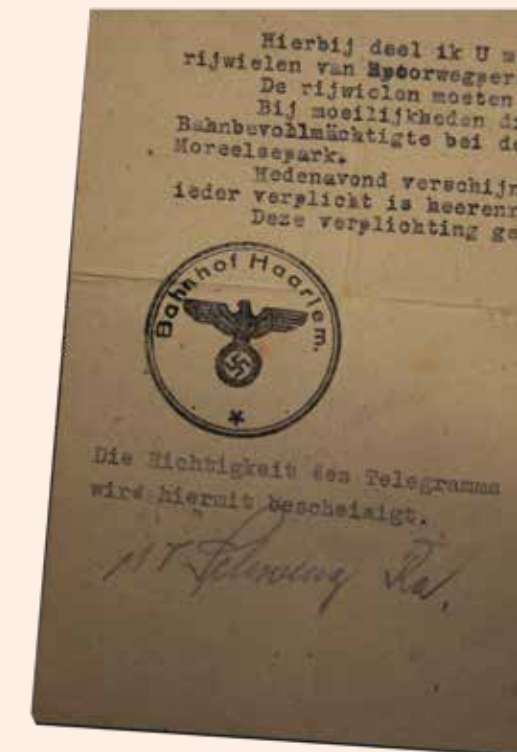
Haar ouders spraken nooit over de oorlog, één verhaal was in het gezin bekend.

Door alle hectiek van de leegruiming besloot Mirjam de koffer tijdelijk op te bergen bij haar thuis op zolder. In de jaren daarna vergat ze het koffertje tot 2019, het jaar waarin Nederland 75 jaar bevrijding vierde. “Het NOS Journaal besteedde iedere dag aandacht aan wat er 75 jaar geleden op die dag gebeurde: van Dolle Dinsdag in september 1944 tot de capitulatie van de Japanners in augustus 1945. Ik vond dat fantastisch. Ik herinnerde mij het koffertje op zolder en dook in de dagboeken van mijn moeder. Parallel aan het NOS Journaal plaatste ik op Facebook een jaar lang pagina's uit haar dagboeken. Wat dat allemaal teweegbracht is ongelofelijk.” Mirjam werd uitgenodigd om op Bevrijdingspop uit haar moeders dagboeken te citeren. Ook is haar moeders naam toegevoegd aan de lijst op de Corridor van de Vrijheid, banieren

met daarop namen van bekende en onbekende mensen die worden herdacht. Daarnaast hangt sindsdien haar portret in de tentoonstelling *De vele gezichten van Vrouwen in Verzet* in het Noord-Hollands Archief.

Diep in het verzet

In het koffertje zat ook een agenda uit 1945 van haar vader. Netty beschreef de dagen uitgebreid, Herman noteerde kernachtig. “Het waren korte mededelingen variërend van de verjaardag van een vriend tot razzia's. Achter de meeste meldingen zit een opmerkelijk verhaal. Ik ben op internet op data gaan zoeken naar wat sommige opmerkingen betekenden. Zo ontdekte ik een heftige geschiedenis achter de mededeling: ‘Boer Vink wil niet meer’. Dit speelde tijdens de hongerwinter. Mijn vader haalde altijd

Herman werd opgeleid tot horlogemaker. Op een dag zat hij horloges te maken voor het raam en was er een razzia gaande. Herman ging snel op bed liggen op het moment dat de Duitsers binnenkwamen op zoek naar jongemannen. "Mijn vader lieten ze links liggen, een man met een bochel daar hadden ze niets aan. Intussen stonden onder zijn bed kisten met munitie, stenguns, handgranaten en pistolen. Herman had een enorme hekel aan de Duitsers, hij deed alles binnen zijn vermogen om zich tegen ze te verzetten."

Documenten met hakenkruis

Volgens Mirjam zijn de dagboeken van haar moeder geen doorsnee dagboeken. Netty beschrijft niet haar emoties, maar doet dagelijks verslag van haar waarnemingen. "Mijn moeder verzamelde positieve berichtgeving uit verzetskranten, en negatieve teksten uit gewone kranten gekleurd door de bezetter. Ze vergeleek ze en zette er vilein commentaar bij." Naast pamfletten bewaarde Netty ook ontvangstbewijzen van levensmiddelen en andere producten. "Op 17 april 1943 was er een vergisbombardeement door de geallieerden bij mijn moeder in de wijk. Ze hield zich schuil onder de trap. Na afloop lagen de ramen eruit en de vitrage en overgordijnen waren kapot. In haar dagboek zit het aanvraagformulier voor 13,71 meter aan nieuwe gordijnstof. Mijn moeder documenteerde alles." Wat de meeste indruk op Mirjam maakt zijn de documenten die Netty meenam van haar werkgever, de NS. Ze werkte als lokettiste op het station van Haarlem. Dat waren dienstorders met een stempel van nazi-Duitsland met een hakenkruis. "Als je dat ziet komt de oorlog echt dichtbij. Mijn moeder schreef ook over Dolle Dinsdag in september 1944. De eerste geallieerden kwamen Limburg binnen. Dat nieuws gonsde vrij snel het land door, veel Nederlanders waren euforisch. Op het station zag mijn moeder

tegelijktijd NSB'ers en Duitsers die probeerden te vluchten naar het oosten. Een Bahnhofsoffizier verbrandde nog snel documenten op het spoor. Dat was echt heftig om te lezen. Er zit een document bij waarvan ik nog steeds niet weet waar het over gaat. Er is heel weinig informatie over het vervoer van Joden naar Duitsland en andere delen van Europa. Het papier in haar dagboek is een verantwoording over treintransporten naar Duitsland. Wat werd daarin vervoerd, vraag ik mij af.

Het uitzoeken en lezen van de dagboeken van haar moeder liep parallel aan het uitbreken van coronapandemie in Nederland. Mirjam had moeite met de mopperende mensen over de avondklok en het verplicht binnenblijven, ook al ondervond ze er zelf natuurlijk ook hinder van. "Ik las in haar dagboeken over veel grotere problemen. Mijn moeder schreef dat ze geen licht en verwarming meer hadden omdat het carbid op was en over recepten met suikerbieten. Ik zat in een warm huis, had genoeg te eten, kon warm douchen en was via internet verbonden met de wereld. Overdag kon ik een boswandeling maken of boodschappen doen. Waar zeuren al die mensen over, dacht ik. We zijn vergeten hoe erg oorlog is en hoe moeilijk mensen het toen hadden. Er was gebrek aan voedsel, maar ook aan middelen als tandpasta en zeep. Juist door de coronatijd kwam de inhoud van de dagboeken enorm binnen bij mij."

Trauma meedragen

De dagboeken zijn voor Mirjam van grote waarde, niet meetbaar in geld. Ze vindt het een ongelooflijke erfenis van twee jonge mensen tijdens de Tweede Wereldoorlog. "Mijn moeder was 17 en mijn vader 23, er is vijf jaar van hun leven afgenomen. Mijn hart gaat uit naar de mensen in Oekraïne en Gaza, een verloren generatie" Na de oorlog trouwden haar ouders, kregen vier kinderen en bouwden twee zaken op in Haarlem. "Pas nadat wij het ouderlijk huis hadden verlaten, kwam de oorlog met een mokerslag bij hen terug. Mijn ouders ontvingen beide psychische zorg blijkt uit documenten van Stichting 1940-1945. Mijn vader had jarenlang slapeloze nachten en angstdromen. Ik ben op zoek naar de psychologische rapporten om te zien wat er allemaal naar voren kwam tijdens die gesprekken. Ik vraag me af wat ze hebben meegemaakt en hoe ze dat verwerkten."

Als kind heeft Mirjam niet gemerkt dat haar ouders getraumatiseerd waren. Netty stond vol in het leven, ze was strijdvaardig en rechtvaardig. Dat was Herman ook. "Ze konden absoluut niet tegen onrecht, waren heel trouw aan vrienden en dodenherdenking was heilig voor ze. Wat opviel was dat mijn vader niet tegen harde geluiden kon. Als ik vroeg waarom hij altijd zo schrok, zei hij dat hij ooit naast een Duitser stond die vlakbij zijn oor een pistool afvuurde. Verder werd er niet over

'De dagboeken zijn een ongelofelijke erfenis'

gesproken. Ik denk dat ze ons niet wilden belasten. Achteraf vraag ik me af waarom we ze niet meer hebben bevraagd over de oorlog. Er zijn nog zoveel vragen. Misschien hadden gesprekken kunnen helpen bij de verwerking van wat ze hebben ervaren. Ik vind het heel verdrietig dat ze dit trauma hun leven lang bij zich droegen."

Derde Wereldoorlog

In april 2024 vond een herdenking plaats van het vergisbombardeement in Haarlem-Oost. Via Facebook stuurde Mirjam de organisatie fragmenten over dit bombardement uit het dagboek van Netty. "Die tekst maakte indruk. Ik kwam in contact met Herco Lim, medeoprichter van Liberation Trail. Dat is een meerdaagse hardlooptoer van bijna driehonderd kilometer, gelijk aan de route die de geallieerden in 1944 en 1945 volgden tijdens de bevrijding van Europa. Hij en zijn collega René Bleuanus vroegen me waarom ik geen boek van mijn moeders dagboeken maakte. Dat hadden al meer mensen gevraagd, het zette me aan het denken." Daar kwam bij dat het materiaal hard achteruit gaat, de rug van één van de dagboeken is verteerd, er raken pagina's los en de inkt vervaagt. Alles bij elkaar gaf dat de doorslag om de dagboeken te bundelen. "Ik probeer in verschillende hoofdstukken de meest interessante delen te verwerken. Het blijven haar woorden met begeleidende tekst van mij, een tastbare herinnering aan het originele

Tekst: Meta van der Meijden. Fotografie: Daan Ruijter

materiaal en geen verdienmodel. Stel dat er vijfhonderd exemplaren worden gedrukt, voor elk familielid eentje en een aantal voor de verkoop, dat lijkt me prachtig." Het liefst ziet Mirjam het originele materiaal ondergebracht in een archief, het Noord-Hollands Archief bijvoorbeeld. Ze wil dat het goed bewaard blijft. "Ik weet niet of mijn zoon het materiaal ook jaren met zorg zal bewaren. Straks verdwijnt het in een la op een te natte of te droge plek. Dat zou zonde zijn." Ze hoopt dat haar boek mensen verleidt meer te lezen over de oorlogsjaren, zodat men begrijpt hoe het er aan toe gaat tijdens een oorlog. Dat gaat het

voorstellingsvermogen te boven, volgens haar. "Ik ben ontzettend trots op het verzet van mijn ouders tegen de Duitsers. Het boek is een eerbetoon aan hen. Vrouwen in het verzet zijn onderbelicht. Het waren niet allemaal Hannie Schaft-achtige heldinnen, maar moedige vrouwen die op de achtergrond werkten. Ze brachten onder meer verzetskranten rond en voedselbonnen. De dagboeken bieden mij perspectief. Ik besef hoe goed ik het heb en ook hoe we momenteel elkaar naar het leven staan. Voordat je het weet slaat de vlam weer in de pan en breekt de 'Derde Wereldoorlog' uit. Dat wil toch niemand."